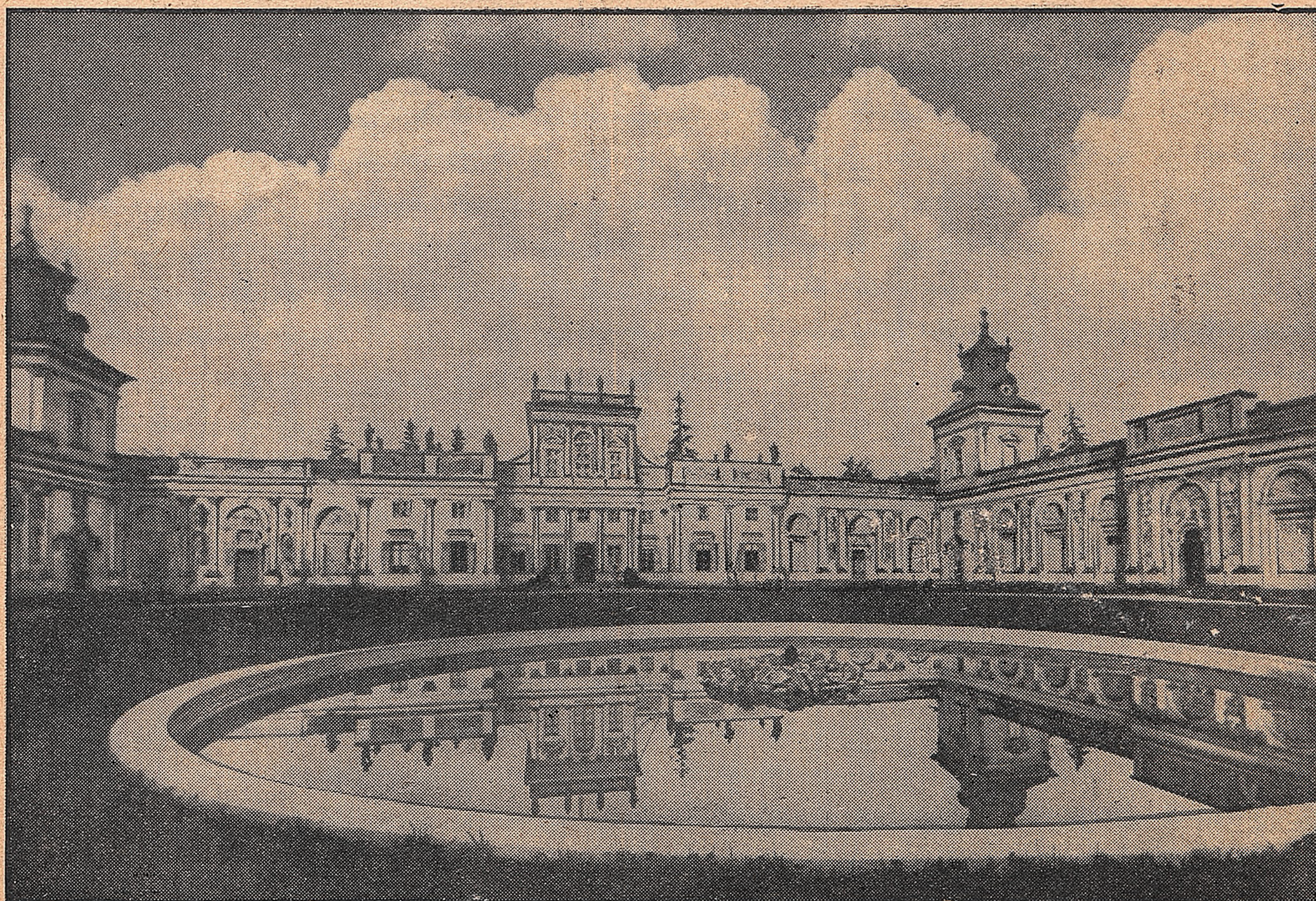
Rok 1 24 listopada 1935 Nr. 8

POLSKA

WIL LA NÓW

SIEDZIBA ZWYCIĘZCY Z POD WIEDNIA

Widok pałacu willancwskiego od frontu. Pot. 1 lioto Plił t

W odległości kilku kilometrów od Warszawy znajduje się Willanów, jeden z najpiękniejszych i najlepiej zachowanych naszych zabytków, pełen cennych dzieł sztuki i pamiątek po królu Janie III.

Gdy Warszawa stała się. rezydencją, królewską i miejscem obrad Sejmów, poszczególni królowie poza urzędowym Zamkiem Warszawskim posiadali swe prywatne pałace. A więc Wazowie rezydowali dzisiejszym gmachu Uniwersytetu, Sasi — w Pałacu Saskim (dzisiejszy Sztab Główny), król Stanisław August w Łazienkach, a Jan 111, który lubił przestrzeń i dusił się w murach miejskich, nie mogąc wyjeżdżać na dłużej do swych zamków w Żółkwi, Olesku, Złoczowie, Pomorzanach, Gniewie, lub Piszkowicach, wybrał sobie na siedzibę, niedaleko leżącą od Warszawy, wioskę Milanów, a dawną własność rodu Milanowskich. Stanisław Krzycki, od którego król nabył majętność zaczął wznosić obszerny pałac, środek dzisiejszego gmachu.

Jan III polecił dalszą budowę krakowianinowi włoskiego pochodzenia, Augustynowi Locci, ale będąc z nim w ciągłym kontakcie, poprawia sam jego plany i podaje nowe projekty. Z braku funduszów budowa szła wolno i trwała od 1677 do 1694 r.

Kaplica pałacowa—urządzona w pokoju, gdzie zmarł nagle Jan III, ozdobiona rzeźbami marmurowemi i mozajką. Piękne drzwi bronzowe nad któremi widać część trumny Stanisława-Żółkiewskiego.

Wykonano wóczas obecny główny korpus pałacu z czterema narożnemi alkierzami, t. zw. skarbczykami, gałerję z wieżami o płaskich szczytach, ozdobionych balustradą i rzeźbami oraz część bocznych skrzydeł.

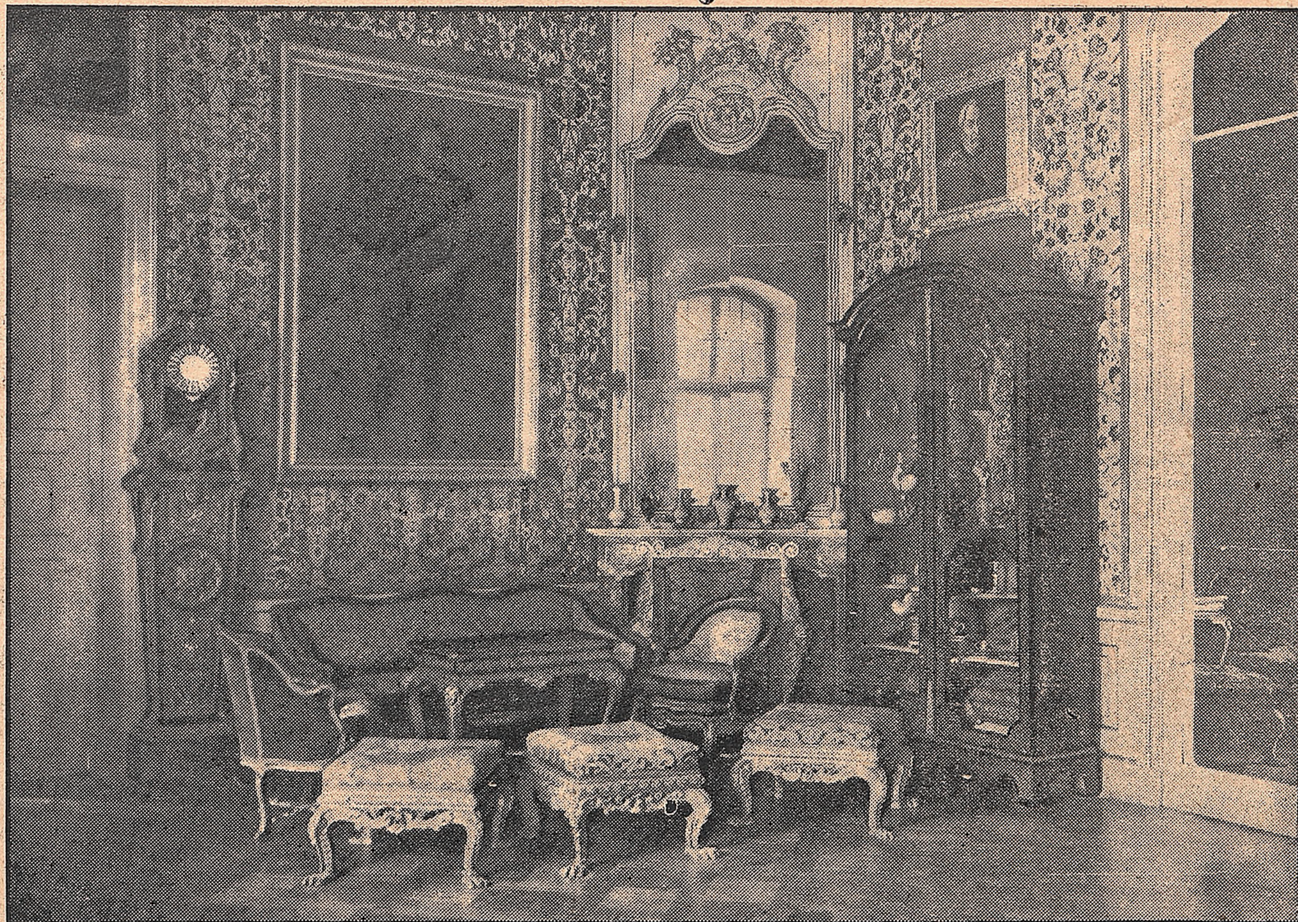
Pałac, utrzymany w stylu włoskiego baroku, posiada jednak dużo cech polskich i ozdobiony jest nazewnątrz płaskorzeźbami, przedstawiającemi zwycięstwa Jana III oraz sceny z mitologji greckiej. Na frontonie znajduje się napis ułożony przez samego króla: „Quot vetus urbs coluit nunc nowa villa tenet", („Co stare miasto Rzym — czciło, teraz nowa wieś. posiada") co następnie naprowadziło Sobieskiego na myśl zmiany nazwy Milanowa na „Villa Nowa", przekształconej następnie na Willanów.

Willanów stał się ulubioną siedzibą bohaterskiegd króla) który zgromadził w pałacu wiele cennych dzieł sztuki, stworzył galerję, zawierającą przeszło 230 obrazów.

Stąd wyruszył król na wyprawę, wiedeńską, tu spędził ostatnie lata swego panowania i tu zakończył życie.

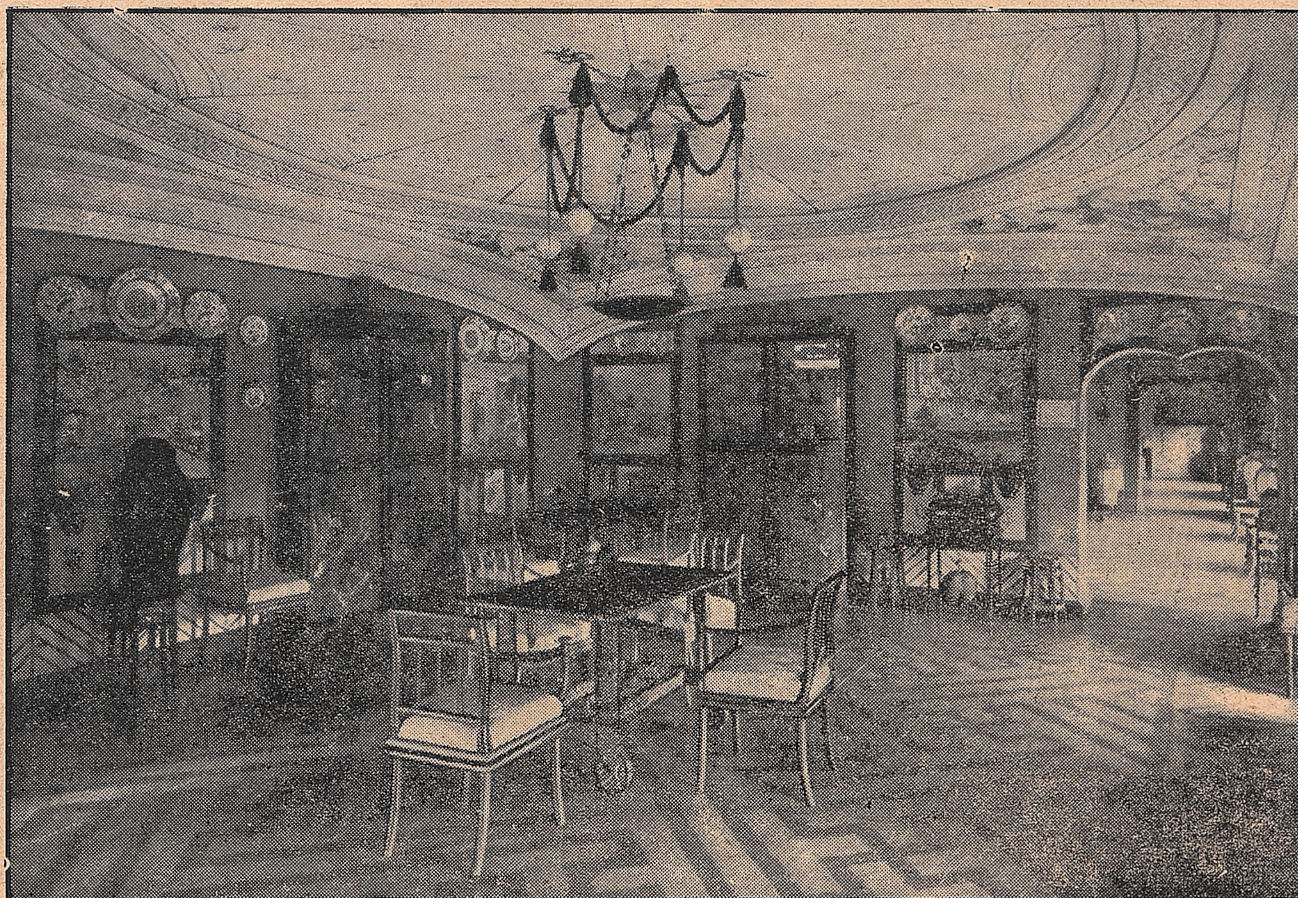
Po śmierci Jana III Willanów odziedziczył królewicz Aleksander, sprzedając go nasię pnie kasztelanowej Sieniawskiej, która ustąpiła go w dożywotnie użytkowanie Augustowi II. Wówczas; została dobudowana część dalsza pałacu.

Następni właściciele, szczególniej Stanisław Kostka hr. Potocki, rozbudowują dalej pałac, ozdabiając jego wnętrze nowemi dziełami sztuki. W r. 1892 Willanów przeszedł w ręce hr. Branickich, którzy dotąd **są** jege **właścicielami. Nadwątlone czasem** inu-

■i Fot. H Poddękski

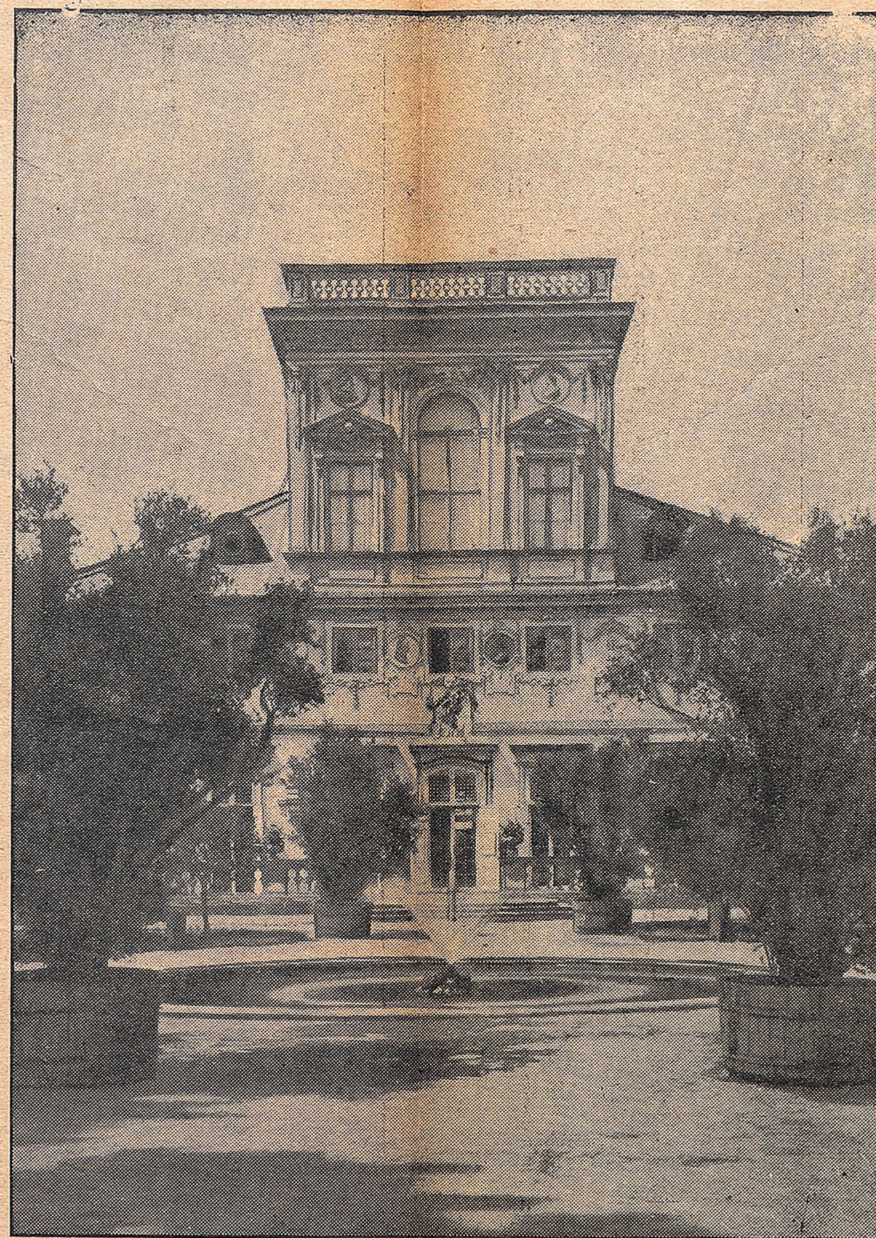
Sypialnia królewska, zwana dawniej pokojem Seledynowym. W szafie drogocenne p miątk'. Na ścianie widoczny portret Władysława IV.

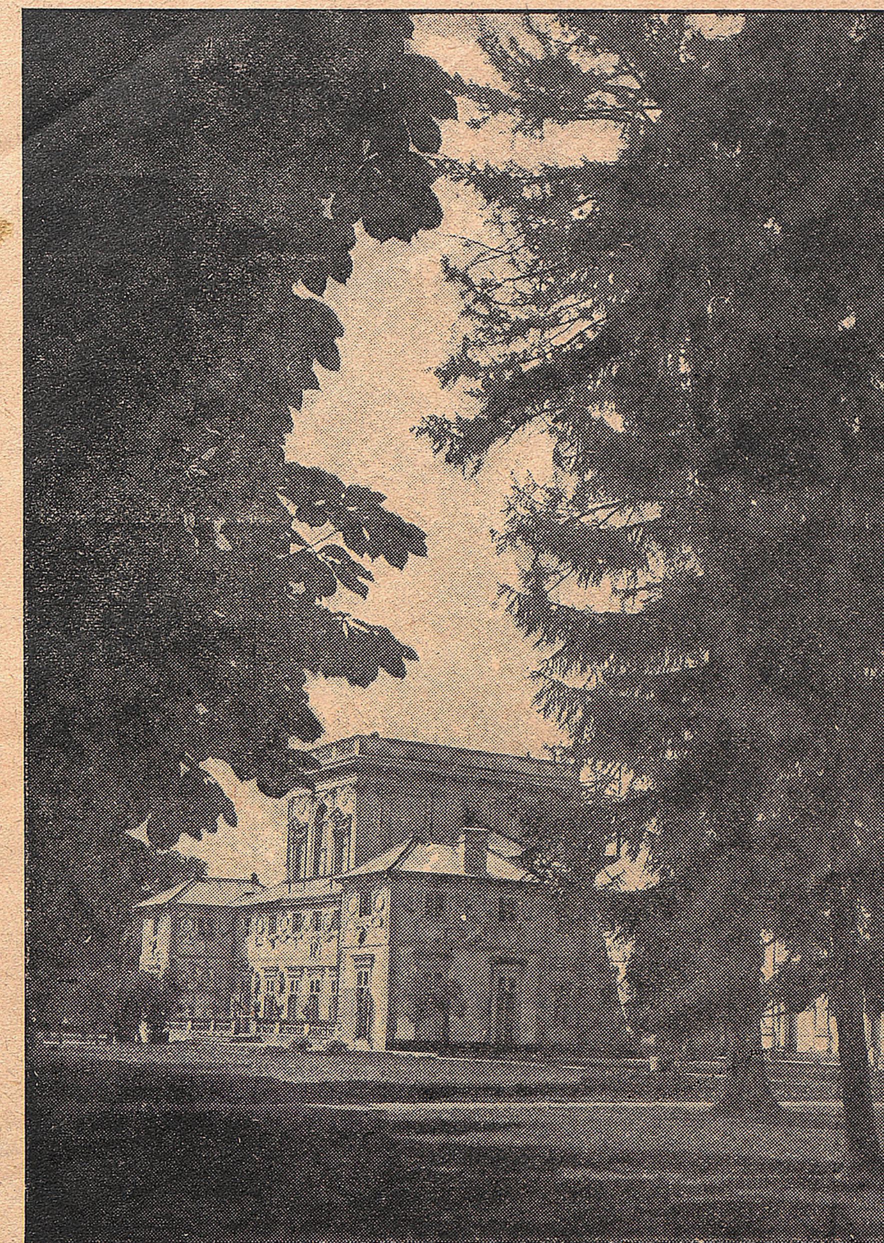
Pokoje chińskie na piętrze, zawierające bogate zbiory ehińszczyzny, zapoczątkowane przez Jana III.

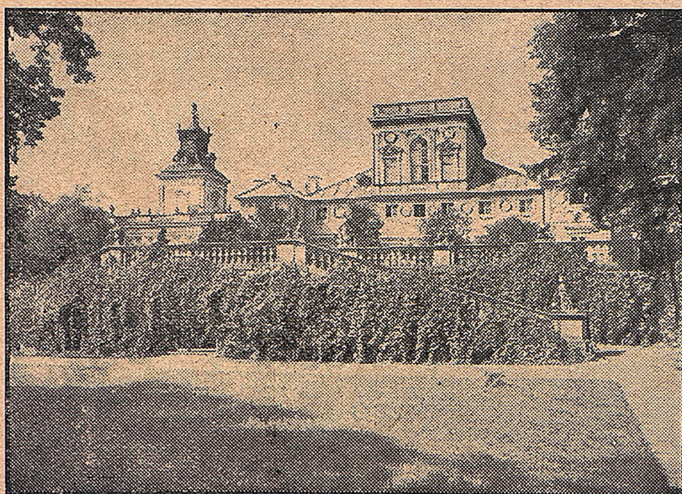
Widok na bramę wjazdową i pałac. Fot. H. Poddębski

Środkowa część pałacu od strony ogrodu.

Widok z parku na pałac. Fot. H. Poddębski

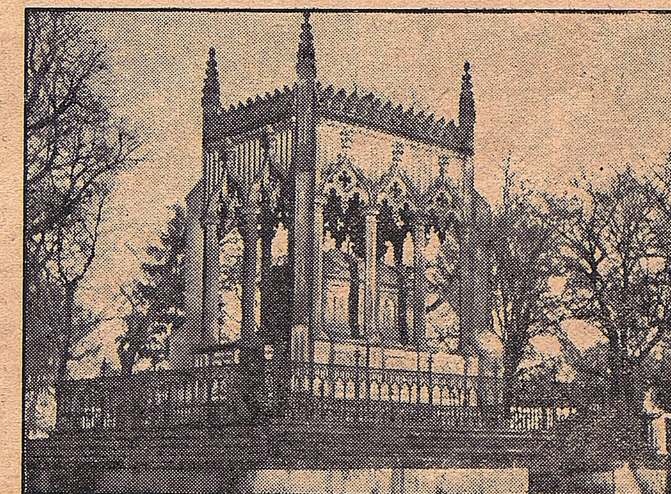
Taras parkowy. Fot. Pboto-Plat

Olbrzymia topola króla Jana III. **Fot. Pboto-Plat**

Kościół w Willanowie. Fot. Ph<>to-P(at

Grobowiec Stanisława i Izabelli hr. Potockich. Fot. Photo-Plat

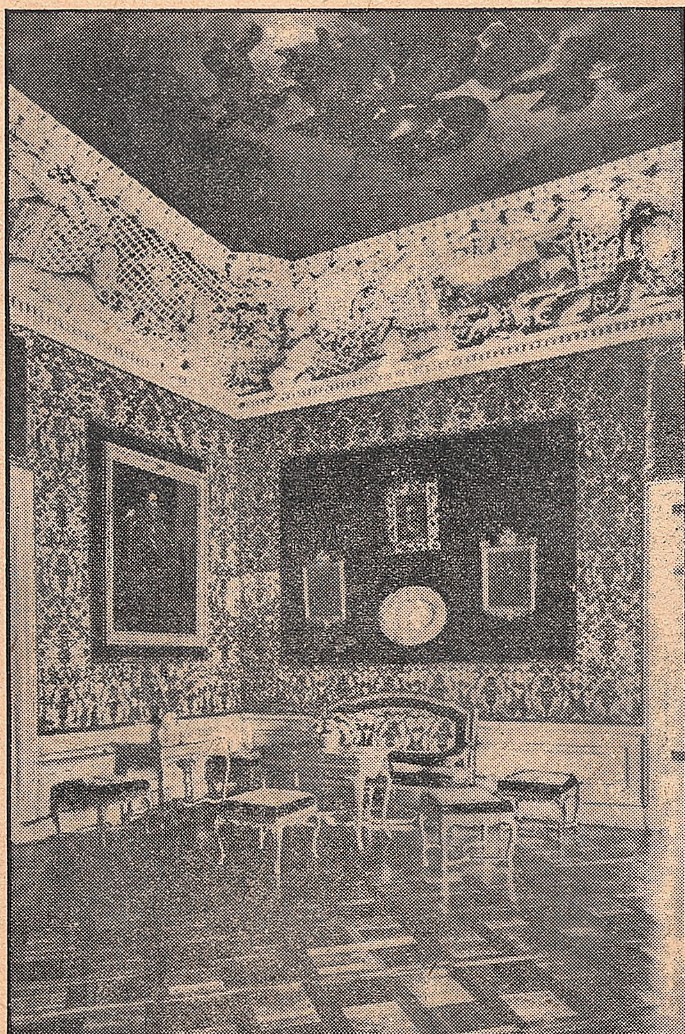
Polskiemu. Bogate zbiory chińszczyzny, zapoczątkowane przez Jana III, zostały powiększone przez Potockich i Branickich.

Stworzono tu muzeum o olbrzymiej wartości historycznej i artystycznej, a jednak pozbawione sztywności i chłodu.

Ściany pokryte są drogocennemi obiciami, sufity ozdobione plafonami wybitnych mistrzów pędzla, poszczególne pokoje zapełniają historyczne zbroje, bezcenne meble oraz bogata galerja obrazów.

Do pałacu wchodzi się przez przekrętkę westibulu, dawnej jadalni królewskiej, ozdobiony rzeźbami marmurowemi — kopjami arcydzieł greckich i rzymskich. Dalej mamy cały szereg sal przepięknie ozdobionych i umeblowanych. Pierwsze miejsce między meblami pamiątkowemi zajmuje arcydzieło sztuki snycerskiej, bogato inkrustowane szylkretem i kością słoniową biurko, dar papieża Innocentego XI dla króla Sobieskiego, przysłany po odsieczy wiedeńskiej.

W jednej z sal widzimy misternie wykonane ze srebra zabawki dzieci królewskich, a dalej cały szereg pamiątek po wielkim królu, jak to puzdro podróżne z flaszkami, ozdobionemu herbem Sobieskich —

Sypialnia królowej Marysieńki, zwana również pokojem tryumfu, zawiera pamiątki zwycięstwa wiedeńskiego. Na ścianie widoczne: portret Jana III, jako marszałka Wielkiego Koronnego, portrety ny królewskiej oraz piękna srebrna taca, ofiarowana królowi po zwycięstwie przez miasto Kraków.

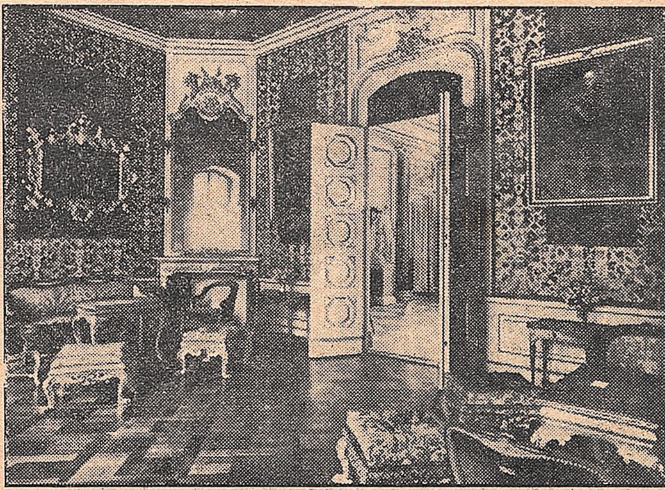
ry pałacu wymagały gruntownego odnowienia, które zostało dokonane i ukończone po kilkuletniej pracy w 1927 r.

Pałac Willanowski składa się z 50 pokojów, zawierających cenne zabytki i pamiątki, z których większa część jest związana z osobą Króla Sobieskiego, choć po jego śmierci i działach rodzinnych między jego synami, wiele rzeczy i pamiątek zostało wywiezionych z Willanowa i dopiero następnie sprowadzono tutaj cały szereg przedmiotów związanych z Janem III, choć nie wszystkie dzieła sztuki i sprzęty, pochodzą z pałacu willanowskiego z czasów królewskich.

Pozatem wszyscy późniejsi właściciele Willanowa przyczynili się do zwiększenia bezcennych zbiorów. Szczególniej duże zasługi położył tu Stanisław Kostka hr. Potocki, który podwoił liczbę obrazów, zebrał kolekcję starożytnych wykopalisk greckich i rzymskich, ogromną bibljotekę i zbiór graficzny, ofiarowany r. 1932 przez ordynata Adama hr. Branickiego^Państwu

Biurko inkrustowane kością słoniową i szyldkretem, darowane Janowi III, przez papieża Innocentego XI, po Odsieczy Wiedeńskiej.

Fot. Photo-Plat

Salon królewski, posiada jak i wszystkie pokoje, wspaniałe obiciĄ ścian, malowidła na sufitach, rzeźbione drzwi, przez które widać westibul z rzeźbami,-' Meble złocone z końca$XVII w.

Janina, taca srebrna pięknie rzeźbiona — darjmiasta Krakowa dla Jana III, liczne meble, używane przez króla, a nadewszystko cały szereg portretów Sobieskiego i jego rodziny.

W pokoju, gdzie zmarł nagle Jan III, została, urządzona kaplica, ozdobiona rzeźbami w białym marmurze carraryjskim. Od dawnej biblioteki królewskiej, a obecnie zakrys.tji, oddzielają, wspaniale wykonane w bronzie drzwi z płaskorzeźbami, przedstawiającemi sceny z życia Chrystusa, zaś nad niemi umieszczono część trumny bohaterskiego wodza z pod Cecory — hetmana Stanisława Żółkiewskiego.

W lewej stronie pałacu znajduje się zbrojownia, zawierająca kolekcje broni, palnej -i ^siecznej z okresu od XV do XIX w-, oraz galerja obrazów i gabinet rzeźb, posiadające arcydzieła największych mistrzów świata.

W górnych pokojach pałacowych mieszczą, się bogate zbiory chińskie.

Pałac willanowski stanowi .'dziś przepiękne...muzeum, któremu śmiało możemy się chlubić wobec obcych.

Wspaniały park otacza pałac. Szczególniej, piękny jest szpaler strzyżony z .widokiem na łachę willanowską. W . parku znajduje się pomniczek ku czci poległych w 1809 roku w bitwie pod Raszynem, a wzniesiony przez Stanisława lir. Potockiego.

Założycielem parku był Jan III, który zasadził w nim własnoręcznie wiele drzew. Podczas tej pracy zastali Sobieskiego nuncjusz papieski i poseł cesarski, którzy przybyli, błagając go o pomoc dla ginącego Wiednia.

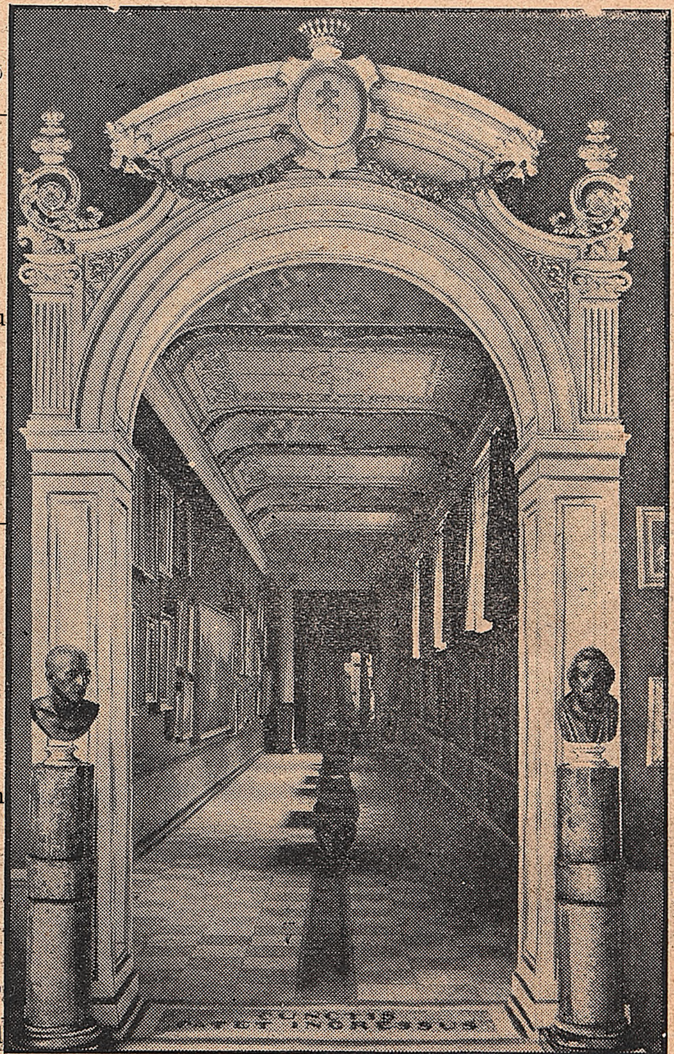
Z tarasu pałacowego rzuca się w oczy pięknie rysująca .się za łachą wiślaną baszta w Morysinku, znajdująca się w dzikim ■• parku,- tak - nazwanym od imienia Maurycego Potockiego.

Kolcr parku znajduje się-kościół, istniejący od 1580 r. rozszerzony przez króla Jana III,' następnie przebudowany przez Potockich. Zawiera on grobowce Stanisława i Ignacego Potockich, zaś pomiędzy kośr dołem i pałacem stoi wzniesione w stylu gotyckim mauzoleum Stanisława Potockiego.

Willanów będzie zawsze drogim sercu polskiemu, gdyż w myślach naszych łączy się z pełnem czci wspomnieniu o bohaterskim królu, który glorją sławy wojennej otoczył imię Polski wobec całej Europy i swem zwycięstwem przyczynił się do słuszności nazywania Polski przedmurzem chrześcijaństwa.

Marja Konopnicka w poemacie „Jan Sobieski pod Wiedniem, tak pięknie opisuje, chwilę ataku husarji-na Turków:

Biały koń się prze pod Janem
Po tem polu krwią zalanem,
Strzał turecki błyski chwyta
Na wzniesione w skrach kopyta...
Jak wiatr lecą, jak grom walą,
Dziw, że świata nie obalą.
Dziw, że się utrzymać mogą,
Koń kopytem, mąż ostrogą!...

Wejście do galerji obrazów . Fot. **Poddębski** H.

Wyjazd Jana III z Marysieńką — wspaniały obraz J. Brandta ze zbiorów Tow. Zachęty Sztuk Pięknych w Warszawie

Poseł cesarza austryjackiego błaga króla Jana III, sadzącego drzewa, o pomoc przeciwko Turkom, wołając »Królu, ratuj ginący Wiedeń!«-

Mai. J. Gerson!

REDAKTOR i WYDAWCA: **J. GRABOWSKI**

Drukarnia Braci Albertynów Grochowska 121